

มุมมองของจีนต่อระเบียบระหว่างประเทศการหารือระหว่างอาเซียนและจีนในแนวปฏิบัติของทะเลจีนใต้ ท่ามกลางข้อกังขาของ สหรัฐฯ
เรียบเรียงและวิเคราะห์โดย พ.ท. อัครชัย หนูนกภัทรี

สถาบัน The Institute of Southeast Asian Studies (ISEAS) ซึ่งเป็น Think Tank ของสิงคโปร์ ได้อธิบายถึง “การหารือระหว่างอาเซียนและจีนในแนวปฏิบัติของทะเลจีนใต้ ท่ามกลางข้อกังขาของสหรัฐฯ” สรุปได้ดังนี้

ท่ามกลางความตึงเครียดที่ทวีสูงขึ้นในทะเลจีนใต้ การพูดคุยระหว่างอาเซียนและจีน สำหรับแนวปฏิบัติ (Code of Conduct: CoC) ของทะเลจีนใต้ยังคงดำเนินต่อไป หนึ่งในความก้าวหน้าได้เกิดขึ้นเมื่อ ก.ค.62 ได้เกิด “ร่างแนวปฏิบัติ (the first draft of the CoC)” หรือที่เข้าใจกันว่าเป็น “การอ่านครั้งแรก (the first reading of the CoC)” ขึ้น แม้จะไม่มีมีการเปิดเผยรายละเอียด แต่ยังมีเอกสารอีกฉบับคือ “Single Draft of Negotiating Text (SDNT)” ที่ทั้ง

อาเซียนและจีนได้รับรองเมื่อ ส.ค.61 เนื้อหาในร่างแนวปฏิบัติดังกล่าวที่เข้าช้อนได้ถูกนำออกและทั้งสองฝ่ายได้แทรกข้อคิดเห็นที่มีต่อ SDNT ลงไป ต่อมาเมื่อวันที่ 13-15 ต.ค.62 ณ เมืองดาลัด ประเทศเวียดนามอาเซียนและจีน ได้มีการพบกันอย่างเป็นทางการอีกครั้ง เพื่อหารือถึงกระบวนการที่นำไปสู่ “การอ่านครั้งที่สอง” และ “การอ่านครั้งที่สาม”

ซึ่งจีนต้องการให้มีการลงนามใน “แนวปฏิบัติ” ภายในปี 2564 การหารือในครั้งนี้ไม่มีมีการเปิดเผยรายละเอียด อย่างไรก็ตาม รัฐมนตรีช่วยกระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในพื้นที่ทะเลจีนใต้ที่ทวีความซับซ้อนมากขึ้น จะยิ่งทำให้เป็นผลเสียต่อการเจรจาจัดทำ “แนวปฏิบัติ” ดังเช่น เหตุการณ์เมื่อ ก.ค.62 ที่เรือสำรวจของจีนได้รุกล้ำเข้ามาในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) ของเวียดนาม และเวียดนามได้มีการประท้วงไปที่จีน ซึ่งการหารือ ณ เมืองดาลัดในครั้งนี้ไม่มีมีการรายงานถึงบรรยากาศของการหารือ

สิ่งที่น่าสนใจหลังจากการหารือระหว่างอาเซียน-จีน นั่นคือการที่สหรัฐฯ แสดงความกังขาเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแนวปฏิบัติ แม้ว่าสหรัฐฯ จะสนับสนุนการพูดคุยเพื่อจัดทำแนวปฏิบัติโดยหลักการนับตั้งแต่ SDNT ได้ถูกรับรอง ได้มีเสียงจากเจ้าหน้าที่อาวุโสของสหรัฐฯ มากมายแสดงความกังวล โดยเฉพาะการคัดค้านจากสหรัฐฯ ต่อความคิดของจีนใน SDNT ที่ต้องการสงวนกิจกรรม ได้แก่ การฝึกทางทหารและการพัฒนาแหล่งทรัพยากรร่วมในทะเลจีนใต้ ให้จำกัดอยู่เพียงจีนและอาเซียน เท่านั้น ในขณะที่พยายามกีดกันผู้มีส่วนได้เสีย

อื่นออกไป เมื่อ พ.ย.61 ในการประชุม East Asia Summit (EAS) ที่กรุงมะนิลา ที่ปรึกษาด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อแสดงการคัดค้านทุกข้อตกลงระหว่างอาเซียน-จีน ที่เป็นการละเมิดเสรีในการเดินเรือผ่านทะเลจีนใต้รวมถึงเรือรบของสหรัฐฯ เมื่อ ส.ค.62 ในการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของ EAS ที่กรุงเทพฯ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ได้กระตุ้นทั้งจีนและอาเซียนให้เจรจาจัดทำแนวปฏิบัติที่ไม่ละเมิดกับ “อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทางทะเล (United Nations Convention on the Law of the Sea : UNCLOS)” หลังจากการหารือระหว่างอาเซียน-จีนที่เมืองดาลัด สหรัฐฯ แสดงท่าทีแข็งกร้าวมากขึ้น เมื่อ รัฐมนตรีช่วยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ด้านความสัมพันธ์เอเชียตะวันออกเฉียง

กล่าวต่อคณะกรรมการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของวุฒิสภาสหรัฐฯ ว่าสหรัฐฯ ยังคงตั้งข้อกังขาถึงความจริงใจของจีน ในการเจรจาจัดทำแนวปฏิบัติที่ไม่เป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ หากแนวปฏิบัติถูกนำมาใช้ ได้สร้างความชอบธรรมต่อจีน ในการกระทำ และการกล่าวอ้างที่เป็น การละเมิด UNCLOS ซึ่งเป็นการละเมิดสิ่งที่จีนได้เคยลงนามรับรองกฎหมายดังกล่าวไว้ แนวปฏิบัติดังกล่าวย่อมเป็นภัยคุกคามต่อภูมิภาค และต่อทุกภาคส่วนที่ให้ความสำคัญกับเสรีในน่านน้ำ

ISEAS สรุปว่า ยังคงมีความไม่ชัดเจนว่าแม้ว่าจีนจะมีการใช้แนวคิด และวิธีการในเชิงรุก เพื่อให้การอ่านครั้งแรกดำเนินต่อไปได้ ซึ่งอาเซียนและจีนจะยังไม่มีการพบกันอย่างเป็นทางการ เพื่อหารือถึงแนวปฏิบัติจนกระทั่งต้นปี 2563

สำหรับประเทศไทย ควรส่งเสริมบทบาทความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในการเป็นตัวกลางในการลดความตึงเครียดของประเทศผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ทะเลจีนใต้ โดยการใช้การทูตเชิงป้องกัน และผ่านการเจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ทั้งยังควรเสนอให้มีการเจรจาจัดทำแนวปฏิบัติของทะเลจีนใต้ ในประเด็นที่มีความก้าวหน้าของการเจรจา โดยไม่เป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ สำหรับกองทัพไทย ควรให้การสนับสนุนการสร้างควมไว้วางใจ เชื่อใจ ผ่านการทูตโดยฝ่ายทหาร ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียน และประเทศคู่เจรจา